

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME
DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE
KANSEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van decreet houdende de bevordering van de integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur
- Tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

Vlaanderen wil vermijden dat de Vlaamse overheid en de lokale overheden ongewild georganiseerde en ondermijnende criminele activiteiten en personen zouden faciliteren. Er wordt een decretale regeling uitgewerkt die een betere informatiedeling moet toelaten tussen de verschillende beleidsniveaus om zo op gegronde wijze bv vergunningen, concessies, subsidies en overheidsopdrachten te kunnen laten weigeren, schorsen, intrekken opheffen of voorwaarden aan verbinden door het bevoegde bestuur.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

- Beleidsdomein: Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie
- Beleidsveld: Justitie en Handhaving

Het decreet komt tegemoet aan de verzuchtingen van de openbare besturen die zich voornamelijk maar niet uitsluitend op het lokale niveau bevinden om korter op de bal te kunnen spelen als er georganiseerde criminele activiteiten vermoed worden bij bv. de aanvraag van een vergunning, concessie, subsidie,...

Dit decreet creëert een kader voor de uitwisseling van relevante informatie tussen de verschillende bestuursniveaus om zo op gegronde wijze bv. vergunningen, concessies, subsidies en overheidsopdrachten te kunnen laten weigeren, schorsen, intrekken of opheffen door het bevoegde bestuur. Ook kunnen er bijzondere voorwaarden worden opgelegd om het misbruik van het recht te voorkomen. Er wordt de mogelijkheid gecreëerd voor openbare besturen om zelf een integriteitsonderzoek te voeren of om de uitvoering van zo'n onderzoek aan te vragen. Voor dit laatste geval zal en via een samenwerkingsakkoord een Dienst Integriteitsbeoordeling voor Openbare

Besturen worden opgericht. Deze dienst zal de aanvragen tot integriteitsbeoordelingen die gesteld worden door de desbetreffende openbare overheden behandelen en een advies uitbrengen. Op basis van dit advies kan de verzoekende overheid dan beslissen om bv. een vergunning of subsidie te weigeren, te schorsen, in te trekken, op te heffen of bijzonder voorwaarden op te leggen.

De integriteitsbeoordeling -uitgevoerd door het openbaar bestuur, dan wel de DIOB- zal gebaseerd zijn op informatie van verschillende overheden, het gaat dan o.a. om informatie die in handen is van de geïntegreerde politie, het centraal strafregister, ECRIS (European Criminal Records Information System)¹, de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de cel voor financiële informatieverwerking, de Algemene Administraties van de Fiscaliteit, de Bijzondere Belastinginspectie en de Douane en Accijnzen van de FOD Financiën, de sociale inspectiediensten, de economische inspectie, de Dienst Vreemdelingenzaken, het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten, de Vlaamse inspectiediensten, beboetingsinstanties, subsidievertrekkende overheden en lokale en provinciale inspectiediensten.

Er wordt dus gepoogd een samenwerkingsakkoord af te sluiten met de andere betrokken overheden om tot een interfederale DIOB te komen en om dus aan te sluiten bij de DIOB die zal opgericht worden door de federale overheid.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande voorontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2023/18 van 26 01 2023.

Er werd een ongunstig advies verleend door de Inspectie van Financiën op 25 01 2023.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 26 01 2023.

Het voorontwerp van decreet werd voor de eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 27 januari 2022. Na de eerste principiële goedkeuring werden volgende adviezen bekomen:

- de Vlaamse Toezichtscommissie
- de Sociaal-Economische Raad voor Vlaanderen
- het College van procureurs-generaal
- de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten
- de Gegevensbeschermingsautoriteit
- het Controleorgaan op de politionele informatie

In de adviezen komen volgende grote lijnen naar voor:

- de meeste adviezen zien de voordelen van een dergelijke integriteitsbeoordeling in, maar vragen aandacht voor:
 - een maximale afstemming met de federale DIOB om verwarring te vermijden
 - een betere aflijning van het toepassingsgebied
 - de privacybescherming

In de memorie van toelichting is een gedetailleerde repliek op de adviezen opgenomen. De voornaamste wijziging t.a.v. de 1ste principiële goedkeuring zijn:

¹ De uitwisseling via ECRIS is een federale aangelegenheid. Het opvragen van gegevens is maar mogelijk indien de wetgeving van de bevraagde lidstaat een dergelijke gegevensuitwisseling toelaat in het kader van bestuurlijke handhaving. Het is dus noodzakelijk dat alvast langs Belgische zijde deze mogelijkheid wordt gecreëerd.

- de regeling rond de oprichting en de werking van DIOB wordt geschrapt. Dit alles zal worden opgenomen in het samenwerkingsakkoord met de federale overheid
- het toepassingsgebied wordt verengt door m.b.t. de sanctioneerbare feiten te verwijzen naar de lijst die opgenomen is in art 35, §10, 5de lid van de federale DIOB-wet en naar misdrijven die op basis van Vlaamse regelgeving bestraft worden met een minimumgevangenisstraf van 5 jaar.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Dit ontwerp van decreet vertrekt vanuit de engagementen vastgelegd in het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 waarin het volgende wordt bepaald: *“We creëren een decretaal kader voor de weigering, schorsing of intrekking van (omgevings)vergunningen, subsidies, concessies en overheidsopdrachten, indien blijkt dat een burger of onderneming crimineel is, of er een ernstige risico bestaat op georganiseerde criminaliteit en ondermijning. Dit gebeurt aan de hand van een integriteitsonderzoek. We willen een geëngageerde en betrouwbare partner zijn van lokale overheden, andere deelstaten, de federale overheid en internationale partners in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit en ondermijning. Hiervoor sluiten we de nodige samenwerkingsakkoorden. We zullen actief pleiten voor een kader inzake gegevensuitwisseling tussen overheden, zodat alle overheden hun handhavingsbevoegdheden ten volle kunnen benutten.”*

In de beleidsnota 2019-2024 Justitie en Handhaving van minister Zuhail Demir wordt dit verder uitgewerkt: *“De laatste jaren groeide het besef dat de klassieke reactieve strafrechtelijke aanpak vaak te laat komt om georganiseerde criminaliteit effectief en efficiënt te bestrijden. Criminele ondernemers beschikken bovendien over de nodige financiële middelen om van dergelijke strafprocedures jaren aanslepende procedureslagen te maken. In de strijd tegen georganiseerde misdaad heeft de veiligheidsketen, naast de reactief strafrechtelijke aanpak, dus ook behoefte aan een bestuurlijke aanpak, waarmee kan worden voorkomen dat criminele organisaties in bepaalde gemeenten voet aan de grond krijgen om van daaruit hun criminele activiteiten verder te ontplooiën. Een effectief antwoord op dit crimineel fenomeen is dan niet enkel gericht op het opsporen en vervolgen van daders, maar ook op de verstoring van de Gelegenheidsstructuren en het afbreken van de economische machtsposities van deze criminele groeperingen.*

Criminele ondernemers en organisaties manifesteren zich op lokaal niveau op meerdere wijzen. Ze investeren in vastgoed en horeca om criminele gelden wit te wassen en om een legale dekmantel te hebben. Ze werpen zich op in het verenigingsleven, waarmee ze een sociale erkentelijkheid nastreven en zich in de bovenbouw van de samenleving innestelen. Ze huren bedrijfspanden of woningen om hun criminele activiteiten te kunnen plegen of te faciliteren (bv. cannabisplantages, labo's synthetische drugs, opslagplaatsen voor gestolen goederen, enzovoort). Ze hebben behoefte aan plaatsen voor ontmoeting (bv. de clubhuizen van criminele motorbendes) of om hun illegale goederen te helen. Enzovoort.

Aangezien regionale en lokale overheden erkenningen, vergunningen en subsidies verlenen en activiteiten ondersteunen, bijvoorbeeld via de openbare aanbesteding van infrastructuurwerken, kunnen ze het risico lopen om, onbewust en ongewild, de activiteiten van criminele ondernemers hierdoor te faciliteren. In het bijzonder om deze redenen is het daarom belangrijk dat de lokale overheden de nodige regelgevende instrumenten ter beschikking gesteld krijgen om een bestuurlijke aanpak te organiseren, op maat van de eigen veiligheidsdiagnostiek en ter aanvulling van de gerechtelijke aanpak.

Dat dit broodnodig is, maken bepaalde lokale besturen ons sinds enkele jaren duidelijk. Zij startten reeds een aantal projecten rond bestuurlijke handhaving op, omdat zij in stijgende mate te maken

krijgen met grenscriminaliteit, voornamelijk vanuit Nederland. Dit gaat dan over de productie van synthetische drugs, cannabisplantages en drugshandel in het algemeen, alsook over criminele motorbendes. De verschuiving van criminele fenomenen wordt onder andere toegeschreven aan de strenge Nederlandse bestuurlijke aanpak van criminele bendes. Het is daarom hoog tijd dat ook Vlaanderen zich wapent met een degelijke, bestuurlijke aanpak.”

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor de artikelsgewijze bespreking, en bijkomende duiding bij de draagwijdte van de artikelen, verwijzen we naar de memorie van toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Dit voorontwerp van decreet heeft geen bijkomende financiële weerslag op de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse overheid. Voor de uitvoering van dit voorontwerp van decreet worden de beschikbare begrotingskredieten vastgelegd bij de begrotingsopmaak.

De kosten voor de deelname aan de interfederale DIOB worden berekend bij de opmaak van het samenwerkingsakkoord.

B. ESR-TOETS

Het voorontwerp van decreet is ESR-neutraal.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De impact op het personeel zal maar duidelijk worden bij de opmaak van het samenwerkingsakkoord.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet laat toe dat lokale besturen zelf een integriteitsonderzoek kunnen voeren, dan wel een advies kunnen vragen aan de DIOB indien ze zelf niet over voldoende informatie beschikken om een omvattende integriteitsbeoordeling uit te voeren.

4. VERDER TRAJECT

Het voorontwerp wordt na de tweede principiële goedkeuring voor advies voorgelegd aan de Raad van State met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen zoals bepaald in artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State. Na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering en de indiening van het ontwerp van decreet in het Vlaams Parlement volgt de parlementaire behandeling.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° opnieuw haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet houdende de bevordering van de integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur;

2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal Demir

De Vlaamse minister van Binnenlands bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke kansen

Bart Somers